

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

AVRUPA BİRLİĞİ İÇİNDE DOLAŞIMDA SOSYAL GÜVENLİĞİN KOORDİNASYONU

Çalışmak, tatil yapmak, eğitim almak ya da emekliliğinizi geçirmek için farklı bir AB üyesi ülkeye taşındığınızda sosyal güvenlik haklarınızın neler olduğuna ilişkin AB kurallarının özeti

Hollanda :

Sosyal İşler ve Çalışma Bakanlığı:
Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid
Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Anna van Hannoverstraat 4
www.minszw.nl

Sağlık, Refah ve Spor Bakanlığı:
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
Parnassusplein 5
www.minvws.nl

Gençlik ve Aile Bakanlığı:
Ministerie voor Jeugd en Gezin
Postbus 16166
2500 BD Den Haag
Parnassusplein 5
www.jeugdengazin.nl

Sosyal Sigorta Bankası :
Sociale Verzekeringsbank
Hoofdkantoor
Postbus 1100
1180 BH Amstelveen
Van Heuven Goedhartlaan 1
www.svb.nl

Türkiye Büyükelçiliği
Adres: Jan Evertstraat 15
2514 BS Den Haag - Hollanda
Tel: + 31 70 360 49 12
e-posta:
embassy.thehague@mfa.gov.tr

Fransa :

**Çalışma, Sosyal İşler ve
Dayanışma Bakanlığı:**
Ministere du Travail, de la
Solidarite et de la
Fonction Publique
**Bütçe Bakanlığı, Kamu Hesapları
ve Devlet Reformu:**
Ministere du Budget, des Comptes
publics et de la Reforme de l'Etat
Sağlık ve Spor Bakanlığı
Sosyal Güvenlik Müdürlüğü:
Ministere de la Sante et des Sports
Direction de la Sécurité sociale
14, avenue Duquesne
75350 Paris 07 SP
www.sante.gouv.fr
www.securite-sociale.fr
www.travail-solidarite.gouv.fr

Sosyal Eylem Gn.Md.
Ministere du Travail, de la
Solidarite et de la
Fonction Publique
Direction Générale de l'action
Sociale
7-11, place des Cinq Martyrs du
Lycée Buffon
75696 Paris Cedex 14
www.travail-solidarite.gouv.fr

ACOSS
**Sosyal Güvenlik Kurumları
Merkez Organı:**
Agence Centrale des Organismes
de Securite Sociale
36, rue de Valmy
93108 Montreuil Cedex
www.acoss.fr

UNCAM
Ulusal Sağlık Sigortası:
Union Nationale des Caisses
d'Assurance Maladie
26 à 50 avenue du Professeur
André Lemierre
75986 PARIS Cedex 20

Bağımsız Çalışanlar Sandığı
Caisse Nationale du RSI
264, avenue du Président Wilson
93457 La Plaine Saint Denis
Cedex
www.le-rsi.fr

Türkiye Büyükelçiliği:
Adres: 16, Avenue de Lamballe
75016 Paris - Fransa
e-posta:
ambassade.paris@mfa.gov.tr
Tel: + 33 153 92 71 11 (3 hat))

Avusturya :

**Bundesministerium für Arbeit,
Soziales und Konsumentenschutz**
Şube II (**Emeklilik Sigortası**)
Stubenring 1
1010 Wien
www.bmask.gv.at

**Bundesministerium für Arbeit,
Soziales und Konsumentenschutz**
Şube IV (**Sosyal yardım ve uzun
dönem bakım yardımı**)
Stubenring 1
1010 Wien

**Bundesministerium für
Wirtschaft, Familie und Jugend**
Şube II (**Aile ve gençlik**)
Franz-Josefs-Kai 51
1010 Wien
www.bmwfj.gv.at

**Bundesministerium für
Gesundheit**
Şube I (**Merkez koordinasyon,
sağlık ve hastalık sigortası
mevzuatı, sağlık politikaları**)
Radetzkystraße 2
1010 Wien

Türkiye Büyükelçiliği
Adres: Türkische Botschaft Prinz
Eugen Str. 40
1040 Wien - Avusturya
Tel: + 431 505 73 38 (4 hat)
e-posta:
botschaft.wien@mfa.gov.tr

Bu yayın Avrupa Birliği'nin mali desteğiyle hazırlanmıştır. Yayının içeriğinden yalnız Konsorsiyum lideri BBI sorumlu olup, içerik hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Giriş:

Belçika'da, Schaerbeek semtinde yaşayan bir Türk vatandaşı olan İbrahim Bey, tatilini geçirmek üzere her yaz ailesiyle birlikte Emirdağ'a gitmektedir. Fakat ne yazık ki, ailenin seyahat ettiği araç Avusturya'da Viyana'ya yakın bir bölgede bulunan A1 otoyolunda bir trafik kazasına karışır ve İbrahim Bey'in acilen hastanede tedavi görmesi gerekir. Bu durumda faturayı kim ödeyecektir?

Bir Türk vatandaşı olan Murat Bey, Almanya'nın Dortmund şehrinde 12 yıldır mağaza işleten bir serbest çalışandır. Dortmund'a taşınmadan önce, bu kişi Belçika'nın Gent şehrinde 7 yıl süreyle otomobil sektöründe işçi sıfatıyla çalışmıştır. Çocukları halen Gent'te yaşamakta ve burada bulunan yerel okula gitmektedir. Murat Bey'in Almanya ya da Belçika'da çocuk yardımı için ayrılan ödeneklerin hangisinden faydalanma hakkı bulunmaktadır ya da bu iki ülkeden de almaya hakkı yok mudur?

Esra hanım, Leiden kentinde 6 yıldır bir işveren adına çalışmaktadır. Hollanda'ya taşınmadan önce, Almanya'nın Köln kentinde 12 yıllık hizmet süresi bulunmaktadır. Bu kişinin yaşlılık aylığı almaya hakkı var mıdır? Var ise aylığı hangi ülkeden alabilecektir?

Bunlar; siz ya da aile üyelerinizden birileri, Avrupa Birliği sahası içinde özel amaçla ya da iş amacıyla olsun herhangi bir sebeple taşınmak durumunda kalırsa sizin ve ailenizin sosyal güvenlik haklarınızı konu alan sorulardan bazılarıdır.

Bu broşür, AB'de yaşayan kişilerin yurt dışında eğitim görme, tatile çıkma ya da emeklilik sonrası başka bir ülkeye yerleşme gibi çalışma ile ilgili olmayan durumlar için kısa bir süreyle bile olsa yurt dışına taşınmaları ya da burada kalmaları halinde akla gelebilecek soruların bazılarına cevap bulmak üzere hazırlanmıştır.

Genel Bakış:

Her ülkenin kendine ait bir sosyal güvenlik sistemi bulunmaktadır. Örneğin hasta ya da iş göremez olduğunuzda, işsiz kaldığınızda, emekliye ayrıldığınızda, iş kazası geçirdiğinizde, meslek hastalığına yakalandığınızda veya çocuk sahibi olduğunuzda size çeşitli nakdi ödemelerin yapılması ya da hesabınıza geri ödemede bulunulması bu sistemlerin bünyesinde yer alan uygulamalardır.

Almanya'da sosyal güvenliğe ilişkin mevzuat, Birleşik Krallık ya da Fransa'da aynı alanda uygulamada olan mevzuattan farklıdır. AB içinde, kişinin ne kadar sosyal güvenlik destek primi ödeyeceği, hangi koşullarda sosyal güvenlik hakkı kazandığı, aylık maaşınızın, malullük yardımınızın ya da aile ödeneğinizin ne kadar olacağı hususlarında düzenlemeler getiren 27 farklı ulusal sistem yer almaktadır.

Bir ülkede sosyal sigorta güvenceniz var ise o ülkenin sosyal güvenlik mevzuatına tabi olursunuz. Fakat farklı ülkelerde çalışmış iseniz ya da işverenin kendisi için çalışmak üzere sizden başka bir ülkeye, bir süreliğine gitmenizi isterse sosyal güvenceniz nasıl olacaktır?

Peki, sosyal sigortanızın olduğu ülkeden başka bir ülkede kısa bir süreliğine kalmanız ya da ikamet etmeniz gerekirse sosyal güvenliğe ilişkin uygulama ne olacaktır?

AB, 50 yılı aşkın bir süre önce kurulduğu ilk günden bu yana, farklı bir ülkede çalışmanız, ikamet etmeniz ya da farklı ülkelerde seyahat etmeniz durumunda ortaya çıkabilecek hak kayıplarını engellemek üzere özel kanunlar benimsemiştir. AB bünyesinde kabul edilen bu kanunlar, üye ülkelerin ulusal mevzuatlarının hiçbirinde değişiklik yapmaz.

1- İzlanda, Liechtenstein, Norveç ve İsviçre ile birlikte 27 AB üyesi ülke

Koordinasyon kuralları, farklı ülkelerde eş zamanlı olarak çalışmış ya da hala çalışıyor, tatillerini yurt dışında geçiriyor, iki ülkeyi ayıran sınırların bir tarafında çalışıyor diğer tarafında yaşıyor, merkezinin yer aldığı ülke dışında başka bir ülkede yeni bir iş kurmayı istiyor, çalışılan ülkeden başka bir ülkede emekliliğini geçirmeyi arzu ediyor olmanız gibi hallerde söz konusu olabilecek "sınır ötesi" ya da "uluslararası" durumlar için çözüm bulma arayışındadır.

Buna *AB içinde hareket etmekte olan kişiler için sosyal güvenliğin koordinasyonuna ilişkin AB Müktesebatı* adı verilir.

Kim ve Nerede?

Sosyal güvenliğin koordinasyonuna ilişkin AB kanunları, uygulamada Avrupa Birliği vatandaşları için geçerliği olduğu şeklin aynısıyla Türk vatandaşları için de geçerlidir. Bir AB vatandaşı ya da Türk vatandaşı, üye ülkelerin birinde en az bir sosyal güvenlik sistemine dahil olduğunda sosyal güvenlik sistemlerinin koordinasyonuna ilişkin AB kanunlarından faydalanabilecektir. AB vatandaşı kişilerin aile ferdi olan ve çalışmayan Türk vatandaşları, göçmen kişiler için uygulanan sosyal güvenlik haklarını düzenleyen AB kanunlarından yararlanabilecektir. Aile üyesinin AB vatandaşlığına sahip olması durumunda da aynı şekilde kişi, göçmenlere yönelik sosyal güvenlik haklarına ilişkin AB kanunlarından faydalanabilmektedir.

Daha önce değinildiği gibi, AB kuralları kişinin en az iki ülkeyi içine alan dolaşım ya da ikamet durumu söz konusu olduğunda uygulanmaktadır.

Özlem Hanım, Hamburg'ta yeni bir iş bulmadan önce 3 yıl süreyle işsiz kaldığı Dresden'de 5 yıldır çalışmaktadır. Kendisinin yaşlılık aylığına bağlanma ya da işsizlik yardımından faydalanma hakkına dair uygulanacak olan sosyal güvenlik kanunu yalnızca Alman sosyal güvenlik mevzuatıdır. Özlem Hanımın Hamburg yerine Çek Cumhuriyetinde çalışmaya başladığını ya da tatillerini Prag'ta geçirdiğini varsayarsak bu kişinin sosyal güvenlik haklarıyla ilgili olarak iki AB ülkesi olduğu söylenebilir. Bu durumda, AB kanunları, Alman ya da Çek ulusal sosyal güvenlik kanunlarından hangisinin geçerli olduğunu belirleyecektir.

AB kanunları, Avrupa Birliğine üye ülkeler ve aynı zamanda İzlanda, Liechtenstein, Norveç ve İsviçre arasında dolaşımı kapsamaktadır.

Bununla birlikte, AB kanunları AB ile ABD, Türkiye ya da İran gibi 'üçüncü' ülkeler arasında geçerli değildir. Tek bir AB üyesi devlet ile örneğin Türkiye gibi 'üçüncü ülke' arasında dolaşımı kapsayan sosyal güvenlik hakları ilgili iki ülke arasında akdedilen ikili anlaşmalar yoluyla düzenlenmektedir.

Sinan Bey, Türkiye Bursaspor'a transferinde önce Belçika'daki bir futbol takımı olan "Standard Liege"de 6 yıl süreyle futbol oynamıştır. Kendisinin sosyal güvenlik hakları, AB kanunları ile değil, Türkiye Cumhuriyeti ile Belçika arasında akdedilen ikili anlaşma tarafından düzenlenmektedir..

Türkiye, 22 ülkeyle ikili sosyal güvenlik sözleşmesi imzalamıştır:Almanya, Arnavutluk, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Bosna Hersek, Çek Cumhuriyeti,Danimarka, Fransa, Gürcistan, Hollanda, İngiltere, İsviçre, İsveç, Kanada, Kebek,Libya, Lüksemburg, Makedonya, Norveç, KKTC ve Romanya

2- 883/2004 ve 987/2009 sayılı tüzüklerin üçüncü ülke vatandaşlarını kapsayacak şekilde genişleten 1231/2010 sayılı tüzük Türkiye ile yukarıda bahsi geçen ülkelere biri arasında (ve ilgili ülke ile Türkiye arasındaki) hareket etmekte olan kişilerin sosyal güvenlik hakları ilgili ikili anlaşmalarca düzenlenmektedir.

3-İkili anlaşmalar hakkında daha fazla bilgi için <http://www.sgk.gov.tr> adresini ziyaret ediniz

Sosyal güvenlik kapsamında neler var?

Sosyal güvenliğin koordinasyonuna ilişkin AB kanunları, AB üye ülkelerinde mevcut olan hastalık yardımı, analık ve babalık yardımı, iş kazası geçirenlere ya da meslek hastalığına yakalananlara verilen yardımlar, malullük yardımı, yaşlılık aylığı, dul ve yetim aylığı, ölüm yardımı, işsizlik maaşı, aile yardımı ve ön emeklilik yardımı gibi sosyal güvenlik düzenlemeleri için geçerli olmaktadır.

Genellikle hak sahiplerinin diğer kaynaklardan gelen gelirleri yetersiz olduğunda verilen sosyal destek yardımları için bu AB kanunları geçerli değildir. Almanya'da "yaşam giderleri için yardım" (*Hilfe zum Lebensunterhalt*), Belçika'da "uyum geliri" (*Droit a l'intégration*), Fransa'da "aktif dayanışma geliri" (*Revenu de solidarité active*), Hollanda'da "sosyal destek aylığı" (*Sociale bijstand : WWB*), Avusturya'da "sosyal destek aylığı" (*Sozialhilfe*) adı altında verilen yardımlar kapsam dahilinde bulunmayan bu sosyal yardımlara örnek olarak verilebilir.

Aynı zamanda bu AB kanunları; evlat edinme ödeneği, özel doğum yardımları, avans nafaka ödemesi, savaş ya da terörizm mağdurlarına verilen nakdi yardım, hizmetleri sırasında zarara uğrayan devlet çalışanlarına yapılan yardımları kapsamamaktadır.

Hangi ulusal mevzuat uygulamadadır?

En az iki ülkenin söz konusu olduğu hallerde (sınır ötesi kapsam), AB kanunları durumunuz için uygulamaya konulacak tek bir ulusal sosyal güvenlik sistemi tayin edecektir. İşverene bağlı ya da bağımsız çalışan olmanıza bakılmaksızın, başka bir ülkede yaşıyor olsanız bile AB kanunlarının sizin için tayin edeceği sistem **çalıştığınız ülkenin sosyal güvenlik mevzuatı** olacaktır. Diğer bir deyişle, çalışarak sosyal destek priminizi ödediğiniz ülkenin sistemi, durumunuz için uygulanacak sistem olacaktır. Hangi yardımlardan faydalanacağınızı, hangi koşullarda ve ne düzeyde tarafınıza ödeme yapılacağını işte bu ülkenin mevzuatı belirleyecektir.

Süleyman Bey, Almanya'nın Saarbrücken kentinde yaşamakta ve Fransa'nın Metz şehrinde ise bir işverene bağlı olarak çalışmaktadır. Kişinin sosyal destek primleri Alman kanununa uygun olarak yatırılmaktadır. Kişi hasta olduğunda ya da iş kazası geçirdiğinde, kişinin yardım alıp alamayacağını, aldığı takdirde yardım tutarının ne olacağını ve kişinin yardım almasını teminen hangi idari doküman ve evrakları doldurması gerektiğini Alman mevzuatı belirleyecektir.

İşvereninizin sizi kendisi için çalışmak üzere geçici bir süreliğine başka bir ülkeye göndermesi halinde çalışmış olduğunuz ülkenin mevzuatının geçerli mevzuat olduğuna dair genel kuralın dışında istisnai bir durum oluşur. Böylesi bir "görevlendirme" söz konusu olduğunda, yurt dışına gönderilmeden önce sigortanın yapıldığı ülkedeki sosyal güvenlik mevzuatı kapsamında azami 24 ay süre ile yurt dışında görev yapılabilir.

Ekonomik olarak aktif olmayan kişilere yönelik olarak, **ikamet edilen** ülkenin ulusal sosyal güvenlik sistemi uygulamaya konulacaktır.

Eş zamanlı olarak farklı ülkelerde çalışanlar ve aynı şekilde denizciler için uygulamada olan özel yasalar bulunmaktadır.

AB koordinasyonun temel ilkeleri:

AB koordinasyon kanunları yalnızca, iki ya da daha fazla ülke söz konusu olduğunda hangi ulusal kanunun geçerli olduğunu belirlemekle kalmayıp ayrıca bir Türk vatandaşı olarak sizlerin benzer bir durumda bir AB vatandaşının yararlanacağı aynı haklardan eş koşullarda faydalanmanızı temin etmektedir. Bu uygulama, **milliyete dayalı ayrımcılık yapmama ilkesine** dayanmaktadır.

AB kanunlarının konu edindiği bir diğer önemli alan da, farklı ülkelerde sigortalanmanız ve farklı ulusal sistemlere sosyal güvenlik primi ödemeniz durumunda birden fazla ülkede dolaşımınız sonucu mağdur olmanızı önlemektir. Birbirini takip eden zamanlarda farklı ülkelerde sosyal sigortanız yapılmışsa sigortalılık döneminizin ya da çalışma sürenizin toplamını belirlemek üzere sigortalılık, işsizlik ya da ikamet süreleriniz hep birlikte hesaplanmaktadır. Buna, **sigortalılık sürelerinin birleştirilmesi ilkesi** adı verilmektedir.

Gözde Hanım, Lüksemburg, Arlon (Belçika) ve Nancy (Fransa) şehirlerinde sırasıyla 15, 3 ve 5 yıl çalışmıştır. Çalışma hayatının sonunda emeklilik aylığı için başvurusunu yaptığı ya da hastalık sigortası yardımı düzenlemesi kapsamında sigortalılık süresini hesaplatırken yalnızca Lüksemburg'taki çalışma süresi değil, toplam 23 yıllık sigortalılık süresi dikkate alınacaktır.

Sonuç olarak, AB kanunları ulusal sistemlerin kendi sosyal güvenlik sistemleri dahilinde ikamet koşulu getirmelerini yasaklamaktadır.

Bir Türk vatandaşı olan Hasan Bey Belçika'da çalışmaktadır fakat genç yaşta üç kızı Almanya'da yaşamaktadır. Bu kişi, çocuklarıyla Fransa'da yaşayan her AB vatandaşı gibi Fransız aile yardımlarından faydalanacaktır.

Zeynep Hanım, Fransa'da yaşlılık aylığı almaya hak kazanmıştır fakat kendisi, Valencia'ya gidip burada yaşamak istemektedir. Bu kişi, İspanya'ya taşınmasının ardından Belçika'da hak kazandığı maaşını almaya devam etmektedir.

Hastalık ve analık ya da babalık yardımları:

Tüm sosyal güvenlik ödenekleri gibi hastalık ve analık yardımı da ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Bazı ülkelerde asgari hak kazanma koşulları yer almaktadır. Bu ülkeler, hastalık ya da analık yardımı almak için örneğin en az 6 ay süre ile sigortalı olma koşulunu getirmektedir.

Bir Türk vatandaşı olan Arzu Hanım, Mannheim (Almanya)'da çalışmaya başlamış fakat 4 ay sonra Bilzen (Belçika)'da yeni bir iş bulmuştur. Belçika'da işe başladıktan sonra, hasta olduğunda hastalık yardımı alıp alamayacağını, yardımdan faydalanmak için hangi koşulları yerine getirmesi gerektiğini belirleyen Belçika mevzuatı olacaktır. Belçika hastalık sigortası mevzuatı kapsamında, kişinin Almanya'daki sağlık sigortası katkı ödemeleri göz önünde bulundurulacaktır.

Uygulamada olan mevzuat uyarınca hakkınız olan **hastalık ve analık ya da babalık nakdi yardımları** (çalışma gelirinizin ikamesi olarak aldığımız nakdi yardımlar) başka bir AB ülkesinde ikamet etmeniz halinde de size ödenecektir.

Arzu Hanım, Bilzen'de çalışırken halen Mannheim'da ikamet ediyorsa, kişi nakdi yardımını Hollanda mevzuatına uygun olarak alacaktır.

Hekim muayenesi, ilaç ücreti, hastane tedavisi, diş tedavisi gibi tıbbi bakım masrafları söz konusu olduğunda birbirinden az da olsa farklı uygulamalar bulunmaktadır. Genel anlamda açıklanırsa, ne tip sağlık tedavisi alabileceğinizi, ne kadar katkı payı ödeyeceğinizi ya da sağlık sigortanızdan ne kadar tutarın size geri ödeneceğini belirleyecek olan **kaldığınız ya da ikamet ettiğiniz ülkenin mevzuatıdır**. Diğer bir ifadeyle hak sahibi olma koşullarınızı belirleyen, sosyal sigortanızın yapıldığı ülkeden başka bir ülkenin mevzuatı olabilir.

Sigortanızın yapıldığı ülkede kalıyor ya da ikamet ediyorsanız o ülkenin hastalık sigortası mevzuatının geçerli olacağı, ulusal kanunlarca belirlenen hizmet ve aynı yardımları almaya hak kazanacağınız açıktır.

Bununla beraber, **sigortanızın yapıldığı ülkeden başka bir ülkede ikamet ediyorsanız** ikamet etmekte olduğunuz ülkenin mevzuatına uygun olarak tüm sağlık hizmetleri imkanlarından faydalanmaya hak kazanırsınız. Sınır ötesinde bir çalışan olmanız halinde, yani bir ülkede ikamet ediyor başka bir ülkede çalışıyorsanız hem ikamet etmekte olduğunuz hem de çalıştığınız ülkede aile üyelerinizle birlikte haklarınız bulunmaktadır. Sınırlar arasında bir çalışan olmanız halinde ise yani bir devlette çalışıyor başka bir devlette ikamet ediyorsanız ve işe haftada en az bir kere gidip geliyorsanız aile üyelerine yönelik olarak bazı kısıtlamalar bulunabilir.

Çalıştığınız ülkeden farklı bir ülkede ikamet ediyorsanız ikamet ettiğiniz yerde bulunan hastalık sigorta kurumuna kaydınızı yapmanız gerekecektir. Bu amaçla, prensipte işyerinizce sağlanan sigortanızın yapıldığı sosyal sigorta kurumundan **“S1 formu”** almanız gerekecektir. Bu form, sağlık bakım masraflarının sigorta kapsamında olduğunu doğrulayacaktır.

İlke olarak, ikamet etmekte olduğunuz ülkedeki hastalık sigorta kurumuna geri ödeme yapacak olan, bağlı olduğunuz sağlık sigorta kurumunuz olacaktır.

Tatil, eğitim veya kısa süreli çalışma ziyareti gibi amaçlarla belirli bir süre için yurt dışında kalıyorsanız kaldığınız ülkedeki mevzuata göre gerekli olan tıbbi bakımı alabileceksiniz.

Tatile gitmek için çıktığı yolculukta Avusturya'da bir trafik kazası geçiren İbrahim Bey, Avusturya mevzuatına göre hastanede tedavi altına alınacaktır. Avusturya mevzuatı, hangi tedaviden faydalanma hakkı olduğunu, tedavi masraflarının ne olduğunu ve kişinin kendisinin ödemesi gereken katkı miktarının ne olduğunu belirleyecektir. Bu nedenle kazanın Frankfurt'ta ya da güzergahları üzerinde bulunan Sofya'da gerçekleşmesi halinde koşul ve tutarlar farklı olabilecektir; böylesi bir durumda Avusturya mevzuatı değil sırasıyla Alman ve Bulgar kanunları geçerli olacaktır. Kişinin tedavi masrafları bağlı olduğu kurumca geri ödenecektir.

Almanya'nın Hannover şehrinde yaşayan, 19 yaşında bir Türk vatandaşı olan Ahmet Bey, Londra (İngiltere)'da bulunan teknik yüksekokulda bir yıl eğitim görmek üzere yurt dışına çıkmıştır. Bir gün diş ağrısı şikayetiyle diş hekimine gitmiştir. Diş tedavisinin gerekli olup olmadığına, diş tedavisini İngiltere sağlık sigorta mevzuatı kapsamına alınıp alınmadığına ve maliyetin ne olacağına İngiltere mevzuatı uyarınca karar verilecektir. Tedavi sonucunda Alman hastalık sigortası, İngiltere kurumuna geri ödemede bulunacaktır.

Özel ya da mesleki nedenlerle yurt dışına taşınmayı ya da seyahat etmeyi planlıyorsanız sağlık sigortanızın yapıldığı kurumdan **Avrupa Sağlık Sigortası Kartını** bedelsiz olarak alabilirsiniz. Bu kart, sigortalı olduğunuzu gösterir ve AB içindeki tüm sağlık kurumlarınca derhal tanınır. Yurt dışına çıktığınızda tıbbi tedavi almanız durumunda kart sayesinde kolayca işlemlerinizi tamamlayabilirsiniz.

Sigortanızın yapıldığı ülkeden başka bir ülkeye özel olarak tıbbi tedavi almak amacıyla gittiğinizde masrafların sigorta kapsamında bulunmasını istiyorsanız bağlı olduğunuz sigorta kurumundan izin almanız gerekir. İlke olarak, izin verip vermeme konusunda karar verecek olan hastalık sigortası kurumudur. Böyle bir tedavinin ya da masrafın sigortanın yapıldığı ulusal mevzuat kapsamında karşılanması ve sağlık durumunuzun gerektirdiği zaman aralığında tedavinin verilememesi halinde tedavi amacıyla yurt dışına gitme izin talebiniz reddedilemez. Yurt dışında tedavi alma izniniz olduğunu doğrulayan **“S2 formunu”** talep etmeniz gerekmektedir.

Bununla beraber AB Adalet Divanı kararına göre, bir AB ülkesinde sağlık sigortası çatısı altına alındığınızda ve yukarıda anlatılan izni almaksızın tedavi için başka bir ülkeye gittiğinizde ilgili mevzuat ve koşullara uygun olarak sigortalandığınız kurumdan geri ödeme talebinde bulunma hakkınız mevcuttur.

Sigortalandığınız kurum, ülkenin mevzuatı uyarınca tıbbi tedavi sanki o ülkede alınmış gibi masrafları karşılamak durumundadır. Bu karar sadece aile hekimi muayenesi, gözlük alımı, diş tedavisi vb. gibi hastane tedavisi dışında kalan sağlık bakımı uygulamaları için geçerlidir.

İş kazaları ve meslek hastalıkları:

İş kazaları ve meslek hastalıklarına ilişkin AB kanunları hastalık sigortası için uygulamada olan kanunlara benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte, bir iş kazası geçirdiğinizde ya da bir meslek hastalığına yakalandığınız teşhis edildiğinde bağlı olduğunuz sigorta kurumunu bilgilendirmek için bazı özel muameleleri tamamlamanız gerekecektir.

Malullük:

Malullük sigorta düzenlemeleri AB ülkeleri arasında büyük farklılıklar göstermektedir. Bazen malullük aylığı, sigortalılık süresinin uzunluğuna göre hesaplanırken bazen geçmiş sigorta kayıtlarına bakılmaksızın aylık oranı sabitlemiştir. Maaşın sabit olduğu uygulamada, 5 ya da 15 yıl sigortalı olduğuna bakılmadan aynı oranda maaş ödenir.

Farklı ulusal sigorta sistemleri kapsamında birbirini takip eden dönemlerde sigortanızı yaptırdıysanız malullük aylığınızı kimin ödeyeceği sorusu akla gelmektedir.

Malullük durumunuz ortaya çıkar çıkmaz prensip olarak sigortalı olduğunuz kuruma başvurunuzu iletmeniz gerekecektir. Aylık almaya hak kazanıp kazanmadığınızı belirlemek üzere ulusal sistem sigortalılık sürenizi dikkate alırken, diğer ülkelerin sosyal güvenlik sistemleri kapsamında önceden tamamladığınız sigortalı gün sayısını da değerlendirecektir. Sigortalılığınızın olduğu tüm ülkelerde, aylık tutarının belirlenmesinde sigortalılık süresinin dikkate alındığı bir yöntem uygulanıyorsa, bu ülkelerde geçen sigortalılık sürenize bağlı olarak maaşınız her bir ülke için ayrı ayrı hesaplanacaktır. Bununla birlikte, maluliyetten önceki sigortalılığınızın olduğu ülke mevzuatında tamamlanan sigortalılık gün sayısının değerlendirmeye alınmaması halinde de çalıştığınız iki ülkedeki sigortalılık süreniz dikkate alınarak iki ayrı aylık alırsınız.

Tersi durumda, yani önce sigortalılık süreniz temelinde malullük aylığının belirlendiği bir ülkede ve daha sonra da sigortalılık sürenizin dikkate alınmayarak aylığın belirlendiği bir ülkede sigortalanmanız halinde yine aynı uygulama geçerlidir. Bu durumda da iki ayrı aylık alırsınız ve alacağınız bu tutarlarda ayarlamalar yapılabilir.

Eğer, bunun yanında malullük aylığı hesaplanırken sigortalılık süresinin dikkate alınmadığı ülkelerde sigortalılığınız varsa sigortalılık süreniz çok kısa bile olsa yalnızca malul olduğunuzda sigortalı bulunduğunuz ülkenin aylığını almaya hak kazanırsınız. Diğer taraftan, böylesi bir durumda daha önceden sigortalılık sürelerinizin olduğu diğer ülkelere başka bir maaş almaya hakkınız olmayacaktır.

Malullük aylığınızı ödeyen ülke(ler) dışında başka bir ülkede ikamet etmeniz durumunda, ikamet ediyor olduğunuz ülkede aylığınızı alma hakkınız bulunmaktadır.

Yaşlılık aylığı ve dul yetim aylığı:

Yaşlılık aylığınız için birden fazla AB ülkesinde çalıştığınızda ya da sigortalandığınızda bu ülkelerin her birinden bir yaşlılık aylığı almaya hak kazanırsınız. Ulusal yaşlılık aylığı sigorta sistemlerinin her biri, o ülkede tamamladığınız sigorta kaydına eşit gelecek biçimde ve ulusal yasalara uygun olarak hesaplayarak size maaşınızı öder. Sigortanızın yapılmış olduğu ülkelerin her birinde aylık almaya hak kazandığınız yaşa geldiğinizde farklı maaşlar tarafınıza ödenir.

Türk vatandaşı olan Tuna Hanım, bir restoran zinciri için Belçika, Fransa ve Hollanda'da sırasıyla 15, 5 ve 25 yıl çalışmıştır. Kendisi, anılan ülkelerde sırasıyla 65, 60 ve 65 olarak belirlenen aylık almaya hak kazanacağı yaşa geldiğinde bu ülkelerin üçünden de yaşlılık aylığı almaya başlayacaktır. Tuna Hanım, 60 yaşına girdiğinde Fransız mevzuatına uygun olarak yaşlılık aylığı almak için başvurusunu yapabilecektir. 65 yaşına geldiğinde ise üç ülkeden aynı anda maaş alıyor olacaktır. Hollanda'nın maaş tutarı, kişinin tüm sigortalı çalışma hayatını Hollanda'da geçirmiş olması halinde kanunen alacağı tutarın 15/45'ine tekabül eder. Tuna Hanımın, Belçika ve Fransa'dan alacağı maaşların tutarının hesaplanmasında da söz konusu ülkelerin sistemi kapsamında tamamlanmış olan sigortalılık süresi dikkate alınarak benzer bir yol izlenir.

Maaşlar, sigortalı olduğunuz ülkeler dışında başka bir ülkede ikamet ediyorsanız bile ikamet edilen ülkeye bakılmaksızın hesaba aktarılır.

Yaşlılık aylığınızı almak üzere başvuru yapmanız için, ikamet etmiş olduğunuz ya da en son çalıştığınız ülkedeki yaşlılık aylığı sisteminden sorumlu sosyal güvenlik kurumuna ulaşmanız en doğru yoldur. Temas ettiğiniz kurum, diğer ülkelerin ilgili idareleri ile sigorta kaydınız konusunda size bilgi temin etme kolaylığını sağlamakla görevlidir. Ödemeler, ulusal kurumlar tarafından doğrudan size ya da banka hesabınıza ödenir. Kural olarak, Avro bölgesinde bulunan üye devletler arasında gerçekleştirilen ödemelerde işlem masrafı ya da idari masraf kesintisi yapılmamalıdır. Avro bölgesi dışında bulunan ülkelere, bazı işlem masrafı ya da idari masraf uygulaması olabilir.

Genel olarak, hayatta kalan eş ya da yetim çocuğa bağlanan maaşları düzenleyen kanunlar malullük ya da yaşlılık aylığı için uygulamada olan kanunlarla aynıdır.

Ön emeklilik yardımı konusunda ne gibi özel kurallar uygulanmaktadır? Bir AB ülkesinde ön emeklilik yardımı almaya hak kazandığınızda, malullük, hastalık ve yaşlılık aylığı gibi yardımların çoğunda olduğu gibi başka bir AB ülkesine taşınarak burada ikamet etmeye başlarsanız bile yardımdan faydalanmaya devam edebilirsiniz.

Bununla birlikte, farklı ülkelere taşınıp buralarda sigortalı çalıştığınızda ve sigortanın yapıldığı son ülkede ön emeklilik yardımından faydalanma hakkınız doğduğunda diğer ülkelerdeki sigortalılık sürelerinizin değerlendirilmesi gerekli değildir. Bu durum, ön emeklilik yardımı ve yaşlılık aylığı sistemlerinin koordinasyonu arasındaki büyük farklılığı oluşturmaktadır.

İşsizlik yardımı

İlke olarak, sınırın iki tarafında çalışan biri olmadığınız müddetçe işsizlik yardımı almak için çalıştığınız son ülkeye başvurmanız gerekmektedir. Sınırın her iki cephesinde çalışan biri olmanız ve işsiz kalmanız halinde ikamet etmekte olduğunuz ülkeye söz konusu yardımdan faydalanmak üzere başvuruda bulunmanız gerekecektir.

En son çalıştığınız ülkenin işsizlik sigortası yardımından sorumlu kurumu, diğer ülkelerde faydalandığınız işsizlik yardımı sürelerinizi dikkate almak durumundadır. Çalışmış olduğunuz ülkelerde bulunan sorumlu kurumdan, sigorta kayıtlarını gösteren bir "U1 belgesi" isteyebilirsiniz.

Normal şartlarda, son çalıştığınız ülkenin ulusal mevzuatına uygun olarak işsizlik yardımından faydalanırsınız. Yardım miktarı, maaş ya da geliriniz dikkate alınarak hesaplanıyorsa dikkate alınacak bu maaş ya da gelir, yardımdan faydalanacağınız ülkede aldığınız maaş ya da gelir olacaktır.

Bazı koşullarda, 3 ay süre ile hak kazandığınız işsizlik yardımından faydalanıyorken başka bir AB ülkesinde iş arayabilirsiniz. Yardımdan faydalandığınız süre, 6 aya kadar uzatılabilir.

Aile yardımları:

Tüm AB ülkelerinde aile yardımı mevcuttur fakat verilen yardımlar arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Ebeveynlerin ikametinin nerede olduğuna, kişinin hangi ülkede maaş almaya hak kazandığına, kişinin hizmet akdiyle mi yoksa kendi nam ve hesabına mı çalıştığına bakılarak verilen yardım tutarları arasında ülkeden ülkeye farklılık oluşmaktadır. Ebeveynler farklı ülkelerde çalıştığında ya da ikamet ettiğinde veya çocuklar ebeveynlerin birinden farklı bir ülkede ikamet ettiğinde bir ailenin aynı çocuk ya da dönem için daha fazla aile yardımı almaya hak kazanması olası bir durumdur. Bununla beraber, aynı dönem ve aynı aile bireyi için iki kez yardım almak mümkün olmamaktadır.

Bu nedenle, bir ailenin farklı ülkelere birden fazla yardım almaya hak kazanması durumunda hangi bağlayıcı faktörün önceliği olduğunu belirlemek üzere AB kanunları öncelik kuralları oluşturmaktadır: ebeveynlerden biri aktif olarak işverene bağlı ya da kendi hesabına çalışıyorsa ebeveynin çalıştığı ülkenin mevzuatı uygulamaya konulacaktır. Aylığa hak kazanılmasına bağlı ya da ikamete dayalı sistemler değerlendirilmeden önce kişinin çalışma durumuna bakılmaktadır.

Ebeveynlerin her biri, çalışmaya dayalı olarak verilen aile yardımından faydalandıkları devletten farklı ülkelere çalışıyorsa çocukların ikamet ettiği ülkede ebeveynlerden biri çalışıyorsa bu ülkenin mevzuatına uygun olarak aile yardımı ödeneğinden faydalanılır; ebeveynlerden hiç biri çocukların ikamet ettiği ülkede çalışmıyorsa aile yardımı tutarı en fazla olan ülkenin mevzuatı uyarınca bu yardımdan faydalanılır. Ebeveynlerin emekli olması ve aylığa dayalı aile yardımının ödendiği iki farklı ülkede hak sahibi olması halinde, çocukların ikamet ettiği ülke aynı zamanda ebeveynlerden birinin maaşının ödendiği ülke olması koşuluyla aile yardımının alınacağı ülke olacaktır.

Çocukların ikamet ettiği ülkede ebeveynlerden biri maaş almıyorsa kişinin sigortalı olduğu ya da en uzun dönem ikamet ettiği ülkenin mevzuatına uygun olarak aile yardımı ödeneğinden faydalanmaya hak kazanılır.

Aile yardımları, ebeveynlerin ikametine dayalı veriliyorsa ve ebeveynlerden her biri farklı ülkede ikamet ediyorsa çocukların ikamet etmekte olduğu ülkeden aile yardımı alınacaktır. Dahası, AB kanunlarına göre ilke olarak en yüksek yardımdan faydalanma hakkınız bulunmaktadır. Öncelik kuralları gereği iki yardımdan faydalanmaya hak kazandıysanız ve size yardımı sağlaması belirlenen ülkeden alacağınız tutar diğer ülkeden alma hakkınız olan tutardan düşükse yardım miktarı yüksek olan ülke sizin yardımı aldığınız ülkeye aradaki fark tutarınca ek bir ödeme yapar.

Bazı özel primsiz yardımlar:

Bütün AB ülkeleri, gelirinizi belgelemeniz üzerine verilen ve sigorta primine dayalı olmayan nakdi yardımlar yapmaktadır. Bu yardımlar, ülkede ikamet etmeniz ve gelirinizin belirli bir düzeyin altında olması halinde ödenir. Bunlar genellikle ülke vergi gelirlerinden finanse edilmektedir. Birçok ülkede düşük gelirli engelli kişilere ödenen nakdi yardımlar özel primsiz yardımlar kategorisinde değerlendirilir.

Başka bir AB ülkesine taşınmaya karar vermeniz halinde yukarıda bahsedilen sosyal güvenlik yardımlarının aksine bu özel primsiz yardımların ödenmesi durdurulur.

Yasal kaynaklar:

- Sosyal güvenlik sistemlerinin koordinasyonu hakkında 29 Nisan 2004 tarih ve 883/2004 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi tüzüğü.
- Sosyal güvenlik sistemlerinin koordinasyonu hakkında 883/2004 sayılı tüzüğün yürürlüğe girmesi için usul belirleyen 16 Eylül 2009 tarih ve 987/2009 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi tüzüğü.
- Yalnızca milliyetleri esasına dayanarak 883/2004 ve 987/2009 sayılı tüzüklerin kapsamına alınmayan üçüncü ülke vatandaşları için bu tüzüklerin kapsamını genişleten 1231/2010 sayılı tüzük.
- Hizmetlerin sunumu çerçevesinde işçilerin görevlendirilmesine ilişkin 16 Aralık 1996 tarih ve 96/71/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi direktifi.
- “Pratik rehber – AB, Avrupa Ekonomik Alanı ve İsviçre’de çalışan işçiler için mevcut mevzuat” Avrupa Komisyonu, 2010.

Yararlı Adresler

Bir AB ülkesinde yaşıyorsunuz (çalışıyorsunuz ya da ekonomik olarak aktif değilsiniz) tatil, eğitim, çalışma, yerleşme vb. ya da özel nedenlerle başka bir AB ülkesine taşınmayı planlayabilirsiniz. Bu durumda, lütfen daha fazla bilgi almak ve/veya yurt dışına çıkarken gereken dokümanları almak için çalıştığınız/ikamet ettiğiniz ülkenin sosyal güvenlik kurumları ile görüşün. Bu, muhtemel idari aksaklıklarla karşılaşmamanıza yardımcı olur ve haklarınıza erişmeniz gerektiğinde hızlı çözümler bulmanızı sağlar.

Farklı AB ülkelerinde yaşadınız ve/veya çalıştınız. Önceden ikamet etmiş olduğunuz ülkelerdeki sosyal güvenlik kapsamı konusunda sorularınız olabilir. Lütfen, gerekli bilgi ve daha fazla rehberlik için şu an çalıştığınız/yaşadığınız ülkenin sosyal güvenlik kurumu ile görüşün.

Tatil, eğitim, çalışma ya da yerleşme amacıyla Türkiye'ye taşınmayı planlıyorsunuz ve sosyal güvenlik haklarınız konusunda sorularınız var. Lütfen, çalıştığınız/ikamet ettiğiniz ülkenin sosyal güvenlik kurumu ile görüşün. Ek bilgi için, Türkiye büyükelçilikleri yardımcı olabilir ya da aşağıda adresi yer alan SGK ile doğrudan temas kurun.

Daha fazla bilgi edinin!

AB ülkelerindeki Ulusal Sosyal Güvenlik mevzuatı:
http://ec.europa.eu/employment_social/missoc

Başka bir AB ülkesine taşınıldığında AB koordinasyon kuralları:
<http://www.tress-network.org>

Avrupa sağlık sigortası kartı:
<http://ehic.europa.eu>

AB'de serbest dolaşım hakkında bilgi:
<http://ec.europa.eu/free-movement-of-workers>

Türkiye sosyal güvenlik mevzuatı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin akdettiği ikili anlaşmalar hakkında bilgi:
<http://www.sgk.gov.tr>

Türkiye Sosyal Güvenlik Kurumu
Türkiye Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
Türkiye İş Kurumu
AB Türkiye Delegasyonu
Avrupa Komisyonu, İstihdam Genel Müdürlüğü

<http://www.sgk.gov.tr>
<http://www.csgb.gov.tr>
<http://www.iskur.gov.tr>
<http://www.avrupa.info.tr>
<http://ec.europa.eu/social>

Daha Fazla Bilgi İçin:

Genel :

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)
Ziyabey Caddesi No: 6, Balgat-Ankara,
Türkiye
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
<http://www.sgk.gov.tr>
Tel: + 90 (312) 207 80 42.

Almanya:

Federal Sağlık Bakanlığı:
Bundesministerium für Gesundheit
Rochusstraße 1
53123 Bonn
www.bmg.bund.de

Federal Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı:
Bundesministerium für Arbeit und Soziales
Wilhelmstr. 49
10117 Berlin
www.bmas.de

Federal Aile, Yaşlı, Kadın ve Genç Vatandaşlar Bakanlığı:
Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend
Glinkastr. 24
10117 Berlin
www.bmfsfj.de
www.dguv.de

Türkiye Büyükelçiliği:
Adres: Runge Strasse 9
10179 Berlin - Germany
Tel: +49 30 275 85 0
e-posta: botschaft.berlin@mfa.gov.tr

Belçika:

Federal Kamu Hizmeti Sosyal Güvenlik:
Centre Administratif Botanique
Finance Tower
Boulevard du Jardin Botanique, 50 bte 1
1000 Bruxelles
www.socialsecurity.fgov.be

İstihdam, Çalışma ve Toplumsal Diyalog:
Service Public Federal
Emploi, Travail et Concertation Sociale
Rue Ernest Blerot, 1
1070 Bruxelles
<http://www.emploi.belgique.be>

Sosyal Güvenlik Ulusal Bürosu:
Office National de Securite Sociale
Place Victor Horta, 11
1060 Bruxelles
www.onssrszss.fgov.be

Türkiye Büyükelçiliği:
Adres: 4, Rue Montoyer
1000 Bruxelles - Belçika
Tel: + 32 2 5134095 / + 32 2 5061120
+ 32 2 5061140
e-posta: embassy.brussels@mfa.gov.tr